

A woman with long brown hair, wearing a dark blue sweater and dark trousers, stands in a gallery. Behind her is a large, horizontal abstract painting on a light-colored wall. The painting features various natural pigments, including yellow, blue, and pink, creating a textured, organic composition. The woman is looking towards the camera with a neutral expression.

DE VERGANKELIJKE
SCHOONHEID VAN
NATUURLIJKE PIGMENTEN

FRIDA BERNTSEN
BESCHILDERT ECOPRINTS
OP ZIJDE

Frida Berntsen voor **De blauwe druifjes voor het huisdierenkerkhof**,
ecoprint en gouache op zijde, 132 x 255 cm, 2022

De Arnhemse kunstenaar Frida Berntsen gebruikt de achtertuin van haar ouders als basis voor haar ecoprints. Met behulp van een stoompan laat ze de pigmenten van bladeren en bloemen uitvloeien op lappen zijde, zodat er abstracte landschappen ontstaan. Daaroverheen schildert ze met gouache, waarbij ze zich laat leiden door toeval en intuïtie.

TEKST: MYRTHE MEESTER

Tijdens haar afstudeerexpositie vorig jaar aan kunstacademie ArtEZ in Arnhem, viel Frida Berntsen (1997) op met haar diepblauwe, damasten tafelkleden, bewerkt via een ouderwets fotografisch procédé (cyanotype). Maar ook haar ecoprints sprongen in het oog, zijden doeken vol uitgevloeide natuurlijke pigmenten, die in de verte nog herinneren aan de bloemen en planten waaraan ze zijn ontleend. Met deze ecoprints plaatst Berntsen zichzelf in een opkomende traditie van jonge kunstenaars die experimenteren met natuurlijke materialen, en met het vergankelijke karakter daarvan.

De kunstenaar verwijst enthousiast naar haar Mexicaanse collega Luis Xertu (1985), die geschilderde mens- en dierfiguren omringt met échte, op het canvas geplakte planten. In eerste instantie zijn die planten nog felgroen en sappig, zoals ook Berntsens pigmenten nog kleurrijk en helder zijn. Maar 'natuurlijke materialen

'Ik vind het mooi om dingen niet eeuwig vast te blijven houden'

hebben een kortere levensduur', vertelt ze. 'De kleuren van mijn ecoprints worden geleidelijk iets lichter, zoals de planten van Xertu langzaam bruiner worden.' Het is onvermijdelijk: wie echte, levende natuur in zijn werk integreert, krijgt ook te maken met verval.

TIJDELIJK

Berntsen verzet zich daar niet tegen. 'Mijn ecoprints zijn tijdelijk. Ik vind dat daar juist een bepaalde schoonheid in schuilt. Met mijn werk veranker ik een moment in de stof, dat vervolgens blijft veranderen. Ik vind het mooi om dingen niet eeuwig vast te

Frida Berntsen, **Buurmans verdriet**, ecoprint op zijde, 143 x 113 cm, 2022

Frida Berntsen, **Blueprint of matter, blueprint of mind #1**, cyanotype op damast, 120 x 180 cm, 2020

blijven houden.' Ze heeft een oplossing bedacht voor toekomstige kopers, die haar werk geleidelijk zien vervagen. 'Stel dat het over tien jaar heel licht geworden is, dan kan een koper mij vragen om er opnieuw overheen te werken, zodat er een nieuwe betekenislaag ontstaat.'

Ook de thematiek van haar ecoprints heeft met vergankelijkheid te maken: de seizoenen, die eeuwige beweging van ontstaan en vergaan in de natuur. Tijdens de eerste coronalockdown in 2019, toen Berntsen pas was begonnen aan kunstacademie ArtEZ, logeerde ze vaak bij haar ouders in Wijchen, die een grote achtertuin hebben. Omdat ze een online cursus ecoprinten had gevolgd op www.onlineecoprinten.nl, besloot ze te gaan experimenteren met de planten uit de tuin. 'Schilderen hoeft niet perse met een kwast, maar kan op veel meer manieren. Ecoprinten leek me een waardevolle uitbreiding van mijn schilderspalet. Ik gebruik wel vaker huisvljachtige technieken.'

De cursus draaide om het maken van strakke, realistische prints, maar Berntsen was niet op zoek naar een natuurgetrouwe weergave van een plant of bloem. Ze gaf dan ook haar eigen draai aan de techniek: haar ecoprints zijn halfabstract en vlekkerig, alsof je kijkt naar een organisch uitgevloeide aquarel.

SCHILDEREN MET BLOEMEN

'Ecoprinten is schilderen met de bladeren en bloemen van het seizoen', legt de kunstenaar uit. Ze wijst naar *De blauwe druifjes voor het huisdierenkerkhof*, een typisch lentedoek met paarse viooltjes en – uiteraard – blauwe druifjes, waarvan de titel echter naar de vergankelijkheid verwijst. Haar werkwijze: 'Ik leg een plastic zeil neer in de tuin. Daarop spreid ik een lap zijde uit, die ik bedek met planten en bloemen. Vervolgens vouw ik de lap – inclusief het zeil erachter, dat doordrukken voorkomt – zo strak mogelijk op, en laat ik het bundeltje drie à vier uur stomen op een rekje in een grote pan, met daarin een laagje kokend water en aluin. Je kunt het bundeltje ook koken door het rechtstreeks in het water te leggen; dan vloeien de kleuren extra uit. Erna laat ik de stof een nacht afkoelen. Pas de volgende ochtend vouw ik het pakketje open en zie ik het resultaat. Je kunt dit procédé zo vaak herhalen als je wilt. Ik stoom mijn ecoprints meestal vijf of zes keer, zodat de pigmenten steeds verder uitvloeien en het beeld rijker en gelaagder wordt.'

WAPPEREND ZIJDE

Na afloop beschildert Berntsen haar ecoprints vaak met gouache, een matte, dekkende waterverf die mooi contrasteert met

Ecoprint wordt geprepareerd

Ecoprint hangt te drogen

de glanzende zijde. Op de dromerige, halfabstracte doeken *Buurmans verdriet* en *De blauwe druifjes voor het huisdierenkerkhof* bracht ze slechts onopvallende accenten aan om de compositie te perfectioneren. De witte zijde van de achtergrond is nog goed zichtbaar, inclusief de talloze plooiatjes en vouwtjes die kenmerkend zijn voor deze weelderige, flinterdunne stof. 'Zijde heeft een sterke link met kleding. Ik bevestig mijn ecoprints op een paneel van multiplex, maar door die fijne vouwtjes zie je de stof haast nog wapperen.'

De laatste tijd bewerkt Berntsen haar ecoprints steeds ingrijpender, niet alleen met gouache, maar ook met houtskool en pastelkrijt. Daarbij borduurt ze voort op de toevallige, organische

'Ik probeer altijd 'trage' werken te maken, die uitnodigen om er langer naar te kijken'

Frida Berntsen, **Untitled (voor Joris)**, ecoprint en gouache op papier, 21 x 30 cm, 2023

vlekken en strepen die tijdens het ecoprinten zijn ontstaan. 'Het fijne aan werken met toeval, is dat er dingen gebeuren die je zelf niet had kunnen verzinnen, maar waar je vervolgens intuïtief mee verder kunt.' Soms dompelt ze, voorafgaand aan het ecoprinten, de zijde onder in een emmer met gekleurde textielverf, zodat de stof niet wit meer is. Dat zie je bijvoorbeeld in haar werk *Untitled* (naar *Les Peiroulets* van Gogh), waar Berntsen maar liefst vijf verschillende technieken heeft gecombineerd, die je onmogelijk van elkaar kunt onderscheiden.

LICHTBAK

Om haar rijk gelaagde doeken optimaal tot hun recht te laten komen, presenteert de kunstenaar ze graag op een lichtbak, zoals haar herfsttafereel *Potzolgrond*. 'Bij ecoprints zitten de pigmenten echt in de stof, in plaats van erop. Door een werk van achteren te verlichten, kun je die dieptewerking veel nauwkeuriger zien. Telkens als je een stap voor- of achteruit zet, zie je weer nieuwe details verschijnen. Ik probeer altijd 'trage' werken te maken, die uitnodigen om er langer naar te kijken. Werken die 'in en uit abstractie vallen', en zich nooit in één keer helemaal prijsgeven.'

www.fridaberntsen.com

Frida Berntsen, **Potzolgrond**, zijaanzicht, ecoprint en gouache op zijde, op lichtbak, 113 x 143 cm, 2022

Frida Berntsen, **Untitled (naar Les Peiroulets van Van Gogh)**, ecoprint, textielverf, zeefdruk, gouache, pastelkrijt op zijde, 23 x 34 cm, 2023